

HUP

Hrvatska udruga poslodavaca

Pregled ekonomskih događanja u tjednu 29.6.-3.7.2020. - HUP

Tjedan u kojem se preklapaju kraj lipnja i početak srpnja donio je pregršt novih statističkih objava. Tako je [DZS objavio nastavak negativnih trendova industrijske proizvodnje i u svibnju](#). Naime, ukupna sezonski i kalendarski prilagođena industrijska proizvodnja u RH u svibnju 2020. u usporedbi s travnjem 2020. pala je za 3,5%, dok je (kalendarski prilagođena) u usporedbi sa svibnjem 2019. pala za 12,4%. **U prvih pet mjeseci industrijska proizvodnja bila je manja za 7,4%** u odnosu na isto razdoblje 2019. Prema [podacima Eurostata](#), u svibnju su proizvođačke cijene industrije u EU bile niže 0,5% na mjesečnoj razini te 4,6 % na godišnjoj razini, dok su proizvođačke cijene industrije u Hrvatskoj bile niže 0,6% u odnosu na travanj te 4,6% u odnosu na svibanj 2019. Povrh toga, [Eurostat je objavio](#) kako, nakon 0,1% u svibnju, prva procjena godišnje stope inflacije u lipnju za eurozonu iznosi 0,3%, s time da bi najviši porast trebale imati cijene hrane, alkohola i duhana (3,1%), nakon čega slijede usluge (1,2%), neenergetski industrijski proizvodi (0,2%) te energija (-9,4%). U Hrvatskoj je pritom već četvrti tjedan zaredom zabilježen [rast cijena naftnih derivata](#) pa je tako cijena benzina (eurosUPER 95) u odnosu na prošli tjedan veća u prosjeku za 10 lipa po litri, a dizela također 10 lipa po litri.

S druge strane, **u svibnju je došlo do oporavka trgovine na malo u odnosu na prethodna dva mjeseca**, ali uz pad na godišnjoj razini. Prema [podacima DZS-a](#), ukupan sezonski i kalendarski prilagođeni promet od trgovine na malo u svibnju 2020. realno je porastao za 23,5% u odnosu na travanj 2020., dok je u usporedbi s istim mjesecom prethodne godine kalendarski prilagođeni promet od trgovine na malo realno pao za 7,8%. **U prvih pet mjeseci kalendarski prilagođeni promet realno je pao za 6,7%** u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, dok je još u prva tri mjeseca u odnosu na isto lanjsko razdoblje taj promet bio u porastu za 0,9%. Nasuprot tome, **u travnju je zabilježen rekordan pad prometa od uslužnih djelatnosti**. [DZS je objavio](#) kako je ukupan sezonski i kalendarski prilagođen promet od uslužnih djelatnosti ostvaren u travnju 2020. pao za 25,8% u odnosu na ožujak 2020. te da je, očekivano, najveći pad prometa ostvaren u djelatnostima putničke agencije, organizatori putovanja (turoperatori) i ostale rezervacijske usluge te djelatnosti povezane s njima (-83,8%), smještaj (-74,6%) te trgovina (-60,1%). S druge strane, u usporedbi s travnjem prethodne godine kalendarski prilagođeni promet od uslužnih djelatnosti pao je za 33,5%, što je najveći pad prometa uslužnih djelatnosti na godišnjoj razini od početka mjerenja mjesečnih serija 2011. Promatrajući **prva četiri mjeseca, kalendarski prilagođeni promet uslužnih djelatnosti u padu je za 0,1% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine**.

Ono što ohrabruje je **intenziviranje oporavka ekonomskog sentimenta (ESI) u lipnju** na razini EU, ali i u Hrvatskoj. Prema [objavi Europske komisije](#), nakon oštrog pada u ožujku i travnju te naznake oporavka u svibnju, ESI je u EU u lipnju porastao za 8,1 indeksni bod u odnosu na svibanj te iznosi 74,8 indeksnih bodova (u europodručju za 8,2 boda na 75,7). Oporavak ESI-ja u EU potaknut je značajnim povećanjem povjerenja u svim istraživanim poslovnim sektorima (tj. industriji, uslugama, trgovini na malo, građevinarstvu), ali i među potrošačima. I konačni podaci [PMI pokazatelja](#) potvrđuju poboljšanje prerađivačke industrije u europodručju u lipnju. **U Hrvatskoj je ESI indeks porastao za 5,8 bodova u odnosu na svibanj**, što je manje povećanje nego protekli mjesec, te sada iznosi 84,8 indeksnih bodova. Kao i u EU, **najizraženije povećanje zabilježeno je u sektoru maloprodaje**. I prema podacima iz [Ankete o pouzdanju potrošača HNB-a](#) za lipanj, **indeksi**

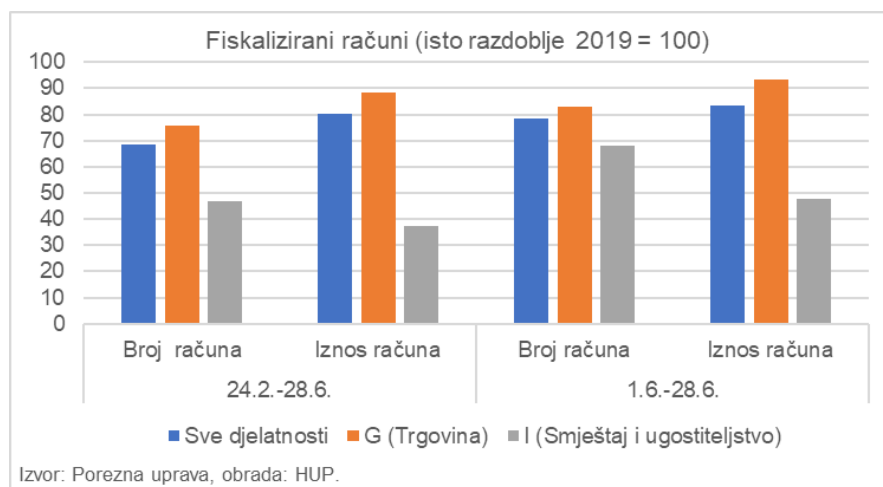
Središnji ured: Radnička cesta 52, 10000 Zagreb, tel: 01 48 97 555, fax: 01 48 97 556, e-mail: hup@hup.hr, www.hup.hr
žiro račun: 2340009-1100151718, IBAN: HR92 2340 0091 1001 5171 8, matični broj: 0410128, OIB: 80978339255

Podružnica Osijek: Vukovarska ulica 31 (Eurodom, IV kat), 31000 Osijek, tel: 031 370 074, 031 370 076, e-mail: hup-osijek@hup.hr
Podružnica Rijeka: Dolac 8/II, 51000 Rijeka, tel: 051 321 494/495, fax: 051 321 499, e-mail: hup-rijeka@hup.hr
Podružnica Dalmacija: Bernardinova 1, 21000 Split, tel: 021 368 288/296, tel/fax: 021 368 212, e-mail: hup-split@hup.hr
Podružnica Varaždin: Zagrebačka 89, 42000 Varaždin, tel/fax: 042 352 034, e-mail: hup-varazdin@hup.hr

pouzdanja, očekivanja i raspoloženja potrošača zabilježili su povećanje u odnosu na svibanj, dok su sva tri indeksa zabilježila pad u odnosu na lipanj 2019.

I ovtjedni [podaci iz sustava fiskalizacije Porezne uprave](#) sugeriraju da je u lipnju situacija u djelatnosti trgovine relativno povoljna. Kumulativni pad vrijednosti fiskaliziranih računa u razdoblju između 24.2. i 28.6. u odnosu na isto razdoblje prošle godine iznosio je 20% ukupno, ali tek 11% u trgovini te čak 63% u ugostiteljstvu. U razdoblju od početka lipnja (1.6.-28.6.) u odnosu na isto razdoblje prethodne godine vidljivo je smanjenje iznosa računa od 16% za sve djelatnosti te za 52% za djelatnosti pružanje smještaja te pripreme i usluživanja hrane, dok je za djelatnosti trgovine iznos računa bio manji tek za 7% u odnosu na isto razdoblje 2019. (uz napomenu kako je u lipnju 2020. jedan dan (11.6.) bio neradni u sektoru trgovine). Oporavak trgovine vjerojatno je dijelom posljedica tzv. učinka sustizanja, odnosno nadoknađivanja planiranih a propuštenih kupnji za vrijeme tzv. *lockdowna*; međutim, tijekom narednih mjeseci pokazat će se realna slika potrošnje nakon smanjenja vladinih mjera isplate potpora za očuvanje radnih mjesta i izostanka značajnije potrošnje u turizmu.

Na nepovoljnu situaciju u turizmu upućuje i ovtjedno [priopćenje Hrvatske turističke zajednice](#) (HTZ) u kojem navode kako je **dolazak turista u prvih šest mjeseci na oko 30% lanjskih**, slično kao i u lipnju. S druge strane, prema [objavi DZS-a](#), ukupni dolasci turista u 2019. iznosili su 19,566 milijuna (povećanje za 4,8 % u odnosu na 2018.), dok je ukupan broj noćenja iznosio 91,243 milijuna (povećanje za 1,8 % u odnosu na 2018.). Predviđanja HTZ-a o turističkom ostvarenju za 2020. na razini od oko tek jedne trećine onoga iz 2019., dodatno su naglašena nakon objave [izvještaja UNCTAD-a](#) (United Nations Conference on Trade and Development) u kojem se navodi kako je **od 15 zemalja najpogođenijih padom turizma u svijetu Hrvatska na trećem mjestu**, odnosno da bi zbog gubitaka u turizmu izazvanih pandemijom COVID-19 Hrvatska u 2020. mogla izgubiti oko 8% BDP-a.

Tržište rada pokazuje određene znakove oporavka, ali kretanja su i dalje pod velikim utjecajem državnih potpora. Na dan 1. srpnja 2020., [pri HZZ-u](#) je bilo registrirano 150.651 nezaposlena osoba, što predstavlja smanjenje za 7.188 osoba ili 4,6% u odnosu na kraj svibnja, ali i povećanje za 7.190 osoba ili 5,0% u odnosu na kraj ožujka (+11,5% u odnosu na 19. ožujka 2020.). Ako usporedimo ovu brojku s krajem lipnja 2019., onda je broj nezaposlenih veći za 34,3% (ili 38.482 osobe). U prosjeku se od 19. ožujka 2020., kada su uvedene mjere ograničenja društvenih i gospodarskih aktivnosti, do kraja lipnja broj nezaposlenih na dnevnoj razini povećavao za 150 osoba. Na dan 1. srpnja 2020., pri HZZ-u je bilo objavljeno i 9.003 slobodnih radnih mjesta, što predstavlja smanjenje za 2,5% u odnosu na kraj svibnja, ali i smanjenje za preko 50% u odnosu na 19. ožujka.

Prema nekim predviđanjima, broj nezaposlenih mogao bi rasti i zbog većeg broja povratnika iz inozemstva zbog krize uzrokovane koronavirusom i u drugim zemljama. Prema [najnovijim podacima DZS-a](#), ukupan broj odseljenih u inozemstvo u 2019. iznosio je 40.148, dok je ukupan broj doseljenih iz inozemstva iznosio 37.726, što znači da je **migracijski saldo u 2019. iznosio -2.422 osoba**, što je značajno smanjuje u odnosu na godinu ranije kada je iznosio -13.486 ili u odnosu na 2017. kada je iznosio rekordnih -31.799. Iako je broj odseljenih nešto (za 1,6%) veći nego u 2018., vanjski migracijski saldo je zbog povećanja broja doseljenih (za 44,9%) u 2019. značajno smanjen. Tako je, prema [privremenim podacima](#), **ukupan broj stanovnika u RH na kraju 2019. iznosio 4,058 milijuna**. DZS je ovaj tjedan objavio i kako su [pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti](#) u 2019. bili nešto povoljniji nego u 2018.: stopa rizika od siromaštva iznosila je 18,3% što je jedan postotni bod manje nego u 2018.; udio osoba u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti iznosio je 23,3% (1,5 postotni bod manje nego u 2018.); dok je udio osoba u teškoj materijalnoj deprivaciji iznosio 7,2% (1,4 postotni bod manje nego u 2018.).

Brojka nezaposlenih bila bi zasigurno znatno veća da nije uvedena mjera *potpore za očuvanje radnih mjesta u djelatnostima pogođenim koronavirusom (COVID-19)*. Naime, [potpore za očuvanje radnih mjesta](#) isplaćene su **u travnju (za ožujak) za ukupno 502.075 radnika** (33% svih zaposlenih u ožujku), dok su u **svibnju 2020.** isplaćene potpore za očuvanje radnih mjesta **za mjesec travanj**, kojima je obuhvaćeno **558.724 radnika** (37% svih zaposlenih u travnju). I za ožujak i za travanj, **mikropoduzetnici su bili dominantni korisnici potpore**, s udjelom od 92%, dok je udio zaposlenih koji su bili korisnici potpore kod takvih poduzetnika bio na razini od oko 40%. S obzirom da se mnogi sektori i djelatnosti i dalje nalaze u problemima zbog utjecaja COVID-19 epidemije, Vlada RH, odnosno [Upravno vijeće HZZ-a](#) je ovaj tjedan donijelo **dvije nove mjere za očuvanje radnih mjesta za nadolazeće razdoblje**: (i) Potpora za očuvanje radnih mjesta u djelatnostima pogođenima Koronavirusom (COVID – 19) za srpanj 2020. za mikropoduzetnike (do 10 zaposlenih) te (ii) Potpora za skraćivanje radnog vremena za poslodavce s više od 10 zaposlenih. Tako je prva mjera zapravo nastavak već postojeće mjere koja je korištena u lipnju za djelatnosti turizma, prijevoza putnika, organizacije evenata i sl., ali ovaj puta usmjerena samo na mikropoduzeća, dok je druga mjera nastala na temelju rada radne skupine u kojoj su sudjelovali predstavnici svih socijalnih partnera (VRH, sindikata i poslodavaca, odnosno HUP-a). Zbog izmijenjenih kriterija, ali i naznaka oporavka gospodarstva u nekim djelatnostima, ostaje za vidjeti u kojoj mjeri će novouvedene mjere biti korištenje tijekom ostatka 2020. Ono što dodatno zabrinjava su [podaci Svjetskog indeksa konkurentnosti ljudskih potencijala za 2020. godinu](#) prema kojima je **Hrvatska pozicionirana na 59. mjestu** od 132 zemlje (pad za 4 mjesta u odnosu na 2019.). Pritom **najlošije stojimo u dijelu privlačenja radne snage** (104. mjesto) a najbolje u dijelu poznavanja globalnih vještina (50. mjesto). Prva na listi je Švicarska, a ispred nas su i Slovenija (31.), Crna Gora (53.), Bugarska (55.) i Srbija (58.).

Eurostat je ovaj tjedan objavio i [podatke o nezaposlenosti u svibnju](#) za EU pa je tako desezonirana stopa nezaposlenosti (temeljno na podacima Ankete o radnoj snazi) iznosila 6,7% u EU (7,4% u eurozoni), u odnosu na 6,6% u travnju. **U Hrvatskoj je stopa nezaposlenosti prema sezonski prilagođenim podacima porasla s rekordno niskih 6,2% u veljači na 6,8% u ožujku, 8,1% u travnju te 8,9% u svibnju**. Eurostat procjenjuje da je 14,366 milijuna osoba u EU, od čega 12,146 milijuna u eurozoni, bilo nezaposleno u svibnju 2020. (**164 tisuće** u Hrvatskoj, povećanje sa 148 tisuća u travnju ili za 10,8%). Istovremeno je [američki Zavod za statistiku tržišta rada](#) (Bureau of Labor Statistic – BLS) objavio da je **stopa nezaposlenosti u SAD-u u lipnju iznosila 11.1%**.

HNB je također ovaj tjedan objavio [podatke o monetarnim kretanjima u svibnju](#) pa se tako navodi kako su se u odnosu na travanj **ukupni plasmani monetarnih institucija domaćim sektorima** (osim središnje države) **smanjili u svibnju** za 0,4 mlrd. kuna, dok se njihov se godišnji rast usporio na 3,8% (na osnovi transakcija). HNB je objavio i kako je [na tekućem i kapitalnom računu platne bilance](#) u prvom tromjesečju 2020. zabilježen manjak u iznosu od 1,2 mlrd. EUR (manjak na tekućem

računu 1,5 mlrd EUR), što je za 0,6 mlrd. EUR povoljniji rezultat u odnosu na ostvarenje u istom razdoblju prethodne godine. Promatraju li se **posljednja četiri tromjesečja**, višak na tekućem i kapitalnom računu iznosio je 6,0% BDP-a (**višak na tekućem računu 3,9% BDP-a**) te se dodatno povećao u odnosu na cijelu 2019. godinu, kada je iznosio 4,8% BDP-a.

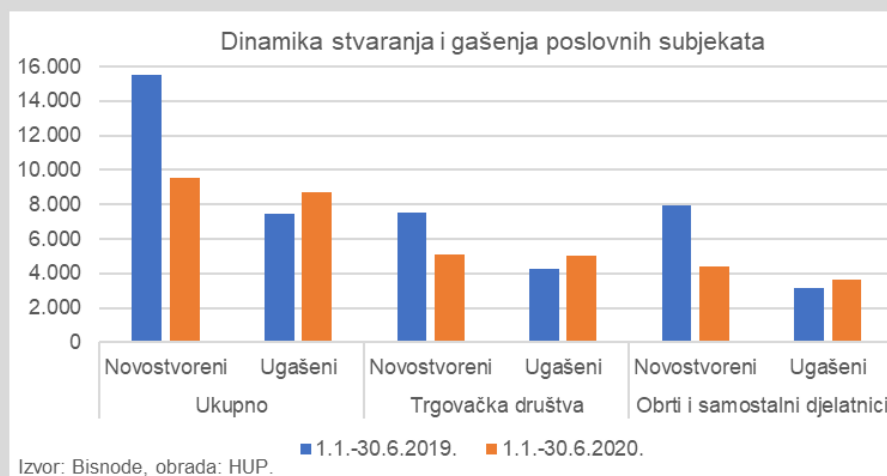
Tijekom proteklog tjedna, **HNB u dva navrata** na operacijama fine prilagodbe **otkupio vrijednosne papire RH ukupnog nominalnog iznosa 4,069 milijardi kuna**: [29. lipnja 2020.](#) 2,753 milijardi kuna i [30. lipnja 2020.](#) 1,316 milijarde kuna. Prema navodima RBA, od ožujka je HNB unutar pet operacija otkupio 17,89 milijardi kuna ili 16% ukupnih aktivnih lokalnih izdanja. Povrh toga, [Ministarstvo financija je plasiralo obveznice na domaćem tržištu kapitala](#): u nominalnom iznosu od 2,46 milijardi kuna s dospijećem 2026. uz prinos do dospijeća od 0,85% te u nominalnom iznosu od 2,59 milijardi kuna s dospijećem 2028. uz prinos do dospijeća od 0,94%. Prema [navodima RBA](#), s ovim izdanjima VRH je do sada u ovoj godini izdala 4,1 milijardu eura obveznica na lokalnom tržištu (uz 2 milijarde eura obveznica u lipnju). Prema [izvješću Zagrebačke burze](#), lipanjski promet unutar knjige ponuda bio je +20,7% bolji, pri čemu je dionicama prometovano +11,5% više nego prethodnoga mjeseca. Vrijednost tržišta iskazana tržišnom kapitalizacijom ostala je približno ista, odnosno ukupno je korigirana -0,2%. Većina indeksa neznatno je oslabjela – CROBEX, CROBEX10 i CROBEXtr, CROBEXturist i CROBEXplus manje od 1%, dok je CROBEXkonstrukt rastao više od +10%.

Konačno, na [239. sjednici VRH](#) donesena je Odluka o sklapanju Sklapanje Okvirnog ugovora o zajmu između RH i Razvojne banke Vijeća Europe vrijednog 200 milijuna eura kao podrška likvidnosti državnog proračuna RH, prvenstveno radi financiranja mjera za smanjenje širenja zaraze te posljedica pandemije COVID-19. Na sjednici su usvojeni i programi odobreni od strane Europske komisije: Program dodjele državnih potpora sektoru mora, prometa, prometne infrastrukture i povezanim djelatnostima u aktualnoj pandemiji COVID-a 19, uz ukupni iznos državnih jamstava od 600 milijuna kuna te Program jamstava za kredite za poduzetnike aktivne u području kulture i kreativnih industrija, uz ukupni iznos državnih jamstava od 300 milijuna kuna. Uz to, [HBOR je ovaj tjedan produžio trajanje moratorija za sve klijente.](#)

ANALIZA: Utjecaj COVID-19 krize na dinamiku stvaranja i gašenja poslovnih subjekata

Prema podacima unutar Smart Vision alata tvrtke Bisnode u prvih šest mjeseci 2020. broj novostvorenih poslovnih subjekata (trgovačka društva + obrti i samostalni djelatnici) manji je za 38,3% a broj ugašenih veći za 17,1% u odnosu na isto razdoblje 2019. Pritom je broj novostvorenih trgovačkih društava manji za 31,9% a broj novostvorenih obrta i samostalnih djelatnika za 44,4%. Broj ugašenih trgovačkih društava veći je za 18,2%, dok je broj ugašenih obrta i samostalnih djelatnosti veći za 15,6%. Uz to, broj stečajeva trgovačkih društava veći je za 72,7% u odnosu na razdoblje siječanj-lipanj 2019. Gledajući apsolutne iznose, broj novostvorenih poslovnih subjekata u prvih šest mjeseci 2020. iznosio je 9.563, broj ugašenih 8.706, a broj stečajeva 5.139, što ipak daje pozitivnu razliku između novostvorenih i ugašenih poslovnih subjekata u prvih šest mjeseci 2020., ali gotovo 100% manju nego u istom razdoblju 2019. kada je razlika između broja novostvorenih i ugašenih poslovnih subjekata iznosila preko 8.000.

Promatrano po djelatnostima, najveći pad broj novostvorenih poslovnih subjekata (trgovačka društva + obrti i samostalni djelatnici) u prvih šest mjeseci 2020. dogodio se u djelatnosti prijevoza i skladištenja (-53,8% ili -902). Najveće povećanje broja ugašenih subjekata u apsolutnom iznosu dogodilo se u dijelu stručnih, znanstvenih i tehničkih djelatnosti (+338 ili +48,5%), dok je u relativnom iznosu to bio slučaj s djelatnošću obrazovanja (92,7% ili +51), nakon čega slijede informacije i komunikacije (+73,5% ili +211). Najveća negativna razlika između novostvorenih i ugašenih poslovnih subjekata u prvih šest mjeseci 2020. zabilježena je u djelatnosti trgovine na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla (-466), dok je najveći rast broja stečajeva i u apsolutnom i u relativnom iznosu zabilježen je u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (+565 ili +295,8%). Ovi podaci samo potvrđuju ono na što upućuju i ostali statistički pokazatelji – najpogođeniji sektori u ovoj krizi su smještaj i ugostiteljstvo i prijevoz, nakon čega slijede djelatnosti u trgovini te dio komunikacijskih ali i stručnih, znanstvenih i tehničkih djelatnosti.

Ako se fokusiramo samo na razdoblje između 1.4.2020. i 30.6.2020. onda je broj novostvorenih poslovnih subjekata (trgovačka društva + obrti i samostalni djelatnici) manji za 49,1%, dok je broj ugašenih poslovnih subjekata veći za 3,5% u odnosu na isto razdoblje 2019. Pritom je broj novostvorenih trgovačkih društava manji za 44,4% a broj novostvorenih obrta i samostalnih djelatnika za 53,1%. Broj ugašenih trgovačkih društava veći je za 6,2%, a broj ugašenih obrta i samostalnih djelatnosti za 0,1%. Uz to, broj stečajeva trgovačkih društava veći je za 62,6% u odnosu na isto razdoblje 2019.

Uspoređujući drugo tromjesečje 2020. s prvim vidljiv je pad broja novostvorenih poslovnih subjekata za 20,9% (trgovačka društva: -28,7%, obrti: -10,9%), ali i **pad broj ugašenih poslovnih subjekata za 28,9%** (trgovačka društva: -29,3%, obrti: -28,3%). S obzirom na činjenicu da je tijekom gotovo polovice drugog tromjesečja na snazi bilo ograničenje ili potpuna zabrana rada mnogih gospodarskih subjekata, ne iznenađuje manji broj ugašenih subjekata u odnosu na prvo tromjesečje.

Iako je stvaranje i gašenje poslovnih subjekata dio ekonomske dinamike i u normalnim vremenima, pad broja novostvorenih poslovnih subjekata u prvoj polovici godine za gotovo 40% pokazuje da je gospodarska aktivnost znatno smanjena. Ako tome pridodamo i povećanje broja ugašenih subjekata za više od 15% u odnosu na isto razdoblje prošle godine, jasno je da je **ekonomski potencijal u smislu zapošljavanja ili investicija dodatno smanjen u odnosu na 2019.** Stoga će biti vrlo važno pratiti dinamiku otvaranja i zatvaranja poslovnih subjekata i u nadolazećim mjesecima.